

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

BÜLTEN

Aralık 2017

SAYI 48

Finansal Okuryazarlık: Bireysel ve Toplumsal Faydaları

Finansal okuryazarlık nedir? Finansal okuryazarlığın tüketiciler ve finansal sistem için önemi nedir? Merkez bankalarının ve özel olarak TCMB'nin finansal okuryazarlığı artırmaya yönelik faaliyetleri nelerdir? (Sayfa 2)

• Finansal Okuryazarlık, TCMB ve "Herkes İçin Ekonomi"

(Sayfa 4,5)

Kısa Kısa...

- Yeni "Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)" kullanıma açıldı (Sayfa 6)

Enflasyon (Ocak 2018)

%10,35

TCMB Rezervleri (9 Şubat 2018)

Brüt Döviz Rezervi
90,9 Milyar ABD Doları

Altın
24,9 Milyar ABD Doları

TCMB Faiz Oranları (18 Ocak 2018)

Geç Likidite Penceresi TCMB Gecelik Borçlanma Faiz Oranı

% 0

TCMB Gecelik Borçlanma Faiz Oranı

% 7,25

1 Hafta Vadeli Repo İhale Faiz Oranı

% 8,00

TCMB Gecelik Marjinal Fonlama Oranı

% 9,25

Geç Likidite Penceresi TCMB Gecelik Borç Verme Faiz Oranı

%12,75

Finansal Okuryazarlık: Bireysel ve Toplumsal Faydaları

Tüketiciler hayatları boyunca birçok finansal konuda alternatifler arasında seçim yaparak karar almak durumundadırlar. Gelir ve gider dengesinin nasıl sağlanacağı, gelirin ne kadarının tüketime, ne kadarının tasarrufa veya yatırıma ayrılacağı, yatırım kararlarının ne yönde şekillendirileceği, tasarrufların nasıl değerlendirileceği, borçlanılacaksa nereden, hangi şartlarla borçlanılacağı, karşılaşılan finansal risklerin nasıl yönetileceği, bireylerin finansal dengelerini ve yaşam standartlarını kısa ve/veya uzun vadede etkileyebilen kararlardan yalnızca birkaçı. Karar alıcılar, finansal farkındalık düzeyleri ve finansal ürün ve hizmetlere erişimleri arttıkça finansal piyasalarda daha fazla seçenekle karşı karşıya kalmaktadırlar. Finansal açıdan doğru karar verebilmek için de daha fazla bilgi, beceri ve analiz yetkinliğe, diğer bir deyişle daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine ihtiyaç duymaktadırlar.

Finansal Okuryazarlık Nedir?

Peki, finansal okuryazarlıkla ne kastedilmektedir? Finansal okuryazarlık kavramı için yapılan çeşitli tanımlarda iki temel unsur göze çarpmaktadır. Bunların ilki tüketicilerin finansal refahı sağlamak ve sürdürülebilmek amacıyla mali kaynaklarını etkili biçimde yönetebilme bilgi ve becerisine sahip olmalarıdır. İkincisi ise bu bilgi ve beceriyi değerlendirebilecek yetenek, motivasyon ve özgüvene sahip olmalarıdır. Günümüzde finansal ürün ve hizmet yelpazesinin genişlemesi ile finansal piyasalarda karşılaşılan fırsatlar kadar risklerin de kapsamı ve çeşitliliği artmaktadır. İşte, finansal okuryazarlık, bireylerin bu yapı içinde fırsatlardan azami biçimde faydalanabilme ve risklerden korunabilme kapasitesini güçlendirmektedir.

Finansal Okuryazarlık Neden Önemli?

Finansal okuryazarlık seviyesinin artması tüketicilerin hem finansal sistemin kendileri için ortaya çıkardığı avantajlardan yararlanabilmeleri ve refah seviyelerini artırabilmeleri, hem de finansal sistemde oluşabilecek piyasa aksaklıkları ile haksız uygulamalardan korunabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Finansal okuryazarlık, finansal sistemin istikrarı ve finansal tabana yayılmanın sağlanabilmesi yani, tüketicilerin finansal ürün ve hizmetlere yeterli düzeyde ve uygun şartlarda ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi açısından da önem arz etmektedir.

Öncelikle finansal okuryazarlık üzerine yapılan akademik çalışmalar finansal okuryazarlık seviyesi yüksek kişilerin daha doğru finansal kararlar aldığını ve aldıkları kararları da daha etkin şekilde uyguladıklarını göstermektedir (Hall, 2008; Hastings ve diğerleri, 2012; Hilgert ve Hogarth, 2003) Örneğin, tüketicilerin finansal bilgi, davranış ve tutumlarını ölçmeye yönelik yapılan anket sonuçları, finansal okuryazarlık seviyesi düşük tüketicilerin fatura ve diğer ödemelerinde daha sık temerrüde düştüğünü, finansal okuryazarlığın ise ödemelerin zamanında yapılması gerektiğine ilişkin tüketici bilincine katkı sağladığını göstermektedir.

İkinci olarak, alacakları kararların sonuçlarını iyi analiz edebilen finansal okuryazarlığı yüksek tüketiciler, haklarını ve yükümlülüklerini daha doğru saptayabilmekte; bilgi asimetrisine ve finansal hizmet sağlayıcıların haksız uygulamalarına karşı çıkarlarını koruyabilecek doğru kararlar alabilmekte ve olası yanlış yönlendirmelerden kaçınabilmektedirler.

Finansal okuryazarlık seviyesinin artması bireylerin ihtiyaçlarına uygun finansal ürün ve hizmetlere ulaşmada yeterli bilgi, beceri, deneyim ve finansal sisteme girmek veya finansal karar almak için özgüveni olmayan tüketicilerin sisteme dâhil olmasına yardımcı olmaktadır.

Portföy yönetimi açısından bakıldığında ise, daha çeşitli finansal ürünler arasından seçim yapmak durumunda kalınan bir ortamda, finansal okuryazar tüketicilerin portföylerini risk çeşitlendirmesini gözeterek oluşturdukları görülmektedir (Jappelli ve Padula, 2011; Lusardi ve Mitchell, 2011).

Finansal okuryazarlığı yüksek tüketiciler finansal ürünler, hizmetler ve kavramlar hakkında sahip oldukları bilgi ve beceriler sayesinde risk yönetimlerini de daha etkin şekilde yapabilmektedir.

Bunların yanı sıra, finansal okuryazarlık tüketicilerin tasarruf eğilimini artırmakta ve tasarruf etme disiplinini geliştirmektedir (Goel ve Khanna, 2013; Hastings ve diğerleri, 2012; Jappelli ve Padula, 2011; Lewis ve Messy, 2012; OECD, 2005 ve 2009; TCMB, 2011). Finansal okuryazar tüketicilerin tasarruf araçları hakkında görece daha fazla bilgi sahibi olmaları bu kişilerin hem tasarruf eğilimlerini artırmakta hem de hem de tasarruflarını daha verimli kullanmalarına olanak tanımaktadır. Bu nedenle finansal okuryazarlık hem tasarruf eden tüketicilerin sayısını hem de tasarruf miktarlarını artırmaktadır.

Son olarak, finansal okuryazarlığın emeklilik dönemine ilişkin finansal planlama üzerinde de oldukça olumlu etkileri bulunmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2011; OECD, 2005). Finansal okuryazar tüketicilerin geleceğe dair planlama yaptığı ve emeklilik dönemine yönelik daha çok tasarruf ettiği görülmektedir. Öte yandan finansal okuryazar tüketiciler yatırımlarından daha büyük getiri elde etmekte; emekliliklerinde parayı daha iyi yönetebilmekte; emeklilik dönemine ilişkin yatırımlarında risk çeşitlendirmesine önem vermekte ve emeklilik planlama sistemlerine yönelik yüksek harç ve ücretlerden kaçınabilmektedir.

Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem için Önemi

Finansal sistem, bir ekonomide fon arz veya talep eden iktisadi birimlerin, fon akımını düzenleyen kurumların ve finansal araçların, düzenleyici yasal ve idari çerçevede bir araya gelmesi ile oluşan bir yapı olarak ifade edilmektedir (TCMB, 2015a, s.2).

Finansal istikrarın sağlanabilmesi ve sürdürülebilmesi için finansal sistemin etkin ve düzgün bir şekilde, tasarruf sahipleri ile yatırımcılar arasında kaynak aktarımını sağlayabiliyor olması, finansal risklerin doğru değerlendirilip fiyatlanması ve iyi yönetilebilmesi, finansal ve ekonomik şokların ise finansal sistemde rahatlıkla absorbe edilebilmesi gerekmektedir (Morgan ve Pontines, 2014, s.4).

Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek tüketiciler, finansal ürün ve hizmetler arasında doğru karşılaştırma yaparak ve daha etkin müzakere ederek finansal sistemi ihtiyaçlarına göre şekillendirebilmekte, finansal sistemin düzgün işlerliği ve şeffaflığı için finansal hizmet sağlayıcılar ile düzenleyici ve denetleyici kurumlar üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Bunun yanı sıra, seçtiği finansal ürün ve hizmetler hakkında yeterli bilgiye sahip olan finansal okuryazarlık seviyesi yüksek tüketiciler, finansal piyasalar üzerinde zımnî bir denetim görevi üstlenerek finansal tüketicinin korunmasına yönelik düzenleyici ve denetleyici kurumların üzerine düşen yükü de azaltmaktadır (OECD, 2005, s.35).

Bu bağlamda finansal okuryazarlığın finansal piyasalardaki disiplini ve şeffaflığı güçlendirerek, finansal ürün ve hizmetlere yönelik talebi artırarak ve bunların bilinçli kullanımını sağlayarak finansal istikrarın temelini sağlamlaştırdığı belirtilmektedir (Hall, 2008, s.16; OECD, 2009, s.3; Widdowson ve Hailwood, 2007, s.40).

Finansal okuryazarlığın finansal krizler üzerindeki etkilerini inceleyen birçok çalışmada, gelişmiş finansal bilgi, beceri ve farkındalığın finansal krizlerin yayılmasını sınırladığı ve etkilerini azalttığı, dahası, krizden çıkış sürecini kolaylaştırdığı görülmektedir (OECD, 2005; OECD, 2009). Buna ek olarak, piyasa koşulları ve dinamikleri hakkında bilgi sahibi olmaları sebebiyle finansal okuryazarlığı yüksek tüketiciler, finansal piyasalarda oluşan dalgalanmalar karşısında aşırı tepki göstermeyerek oynaklığın azaltılmasına katkı sağlayabilmektedir.

Finansal okuryazarlığın artması, tüketicilerin finansal refahlarına katkı sağlamanın yanı sıra finansal piyasaları, bütünlük, kalite, yeniliklere açıklık, yüksek rekabet ve işlerlik açılarından teşvik edebilmektedir; bu ise ekonominin genelini olumlu etkilemektedir.

Finansal Okuryazarlık, TCMB ve "Herkes İçin Ekonomi"

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası finansal okuryazarlığa ve ekonomi eğitimine katkıda bulunmak ve toplumun her kesimine ekonomiyi ve para politikasını anlatmak için "Herkes İçin Ekonomi" adıyla bir inisiyatif başlatmıştır. Bu kapsamda TCMB ekonomi eğitiminin matematik ve dil bilgisi gibi erken yaşlarda başlaması gerektiği düşüncesinden hareketle, ilkokul öğrencilerinden başlamak üzere farklı kesimlere para, enflasyon, merkez

bankası kavramlarını öğretmek amacıyla ekonomi eğitimi konusunda aktif bir rol oynamaya başlamıştır.

Bu çalışmaların bir ayağını ilkokul öğrencilerine yönelik ziyaretler oluşturmaktadır. Pilot olarak Ankara'da başlatılan uygulama ile pedagojik eğitim almış yaklaşık 60 Merkez Bankası çalışanı ilkokulları ziyaret etmiştir. Ankara'da Altındağ, Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinde sekiz ilkokuluna yapılan ziyaretlerde Merkez Bankaları 2.000 öğrenciye para, enflasyon ve merkez bankası konularını anlatmışlardır.

Herkes İçin Ekonomi'nin hedef kitlelerinden bir diğerini ise üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. TCMB'nin Ankara'da yer alan İdare Merkezinde yarım günlük bir programla üniversite öğrencilerine para politikası çerçevesi, merkez bankacılığı konuları anlatılmakta, ayrıca Bankadaki kariyer imkanları ile ilgili sunumlar gerçekleştirilmektedir.

Bahar ve Kış olmak üzere iki dönem olarak düzenlenen eğitim programlarına 2017 yılında 34 üniversiteden 1790 öğrenci katılmıştır.

"Herkes İçin Ekonomi" Projesi kapsamında 2018 yılı Şubat ayında bir mikrosite oluşturulmuş ve ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik hazırlanan içerikler ve kaynaklar bu mikrositede kamuoyu ile paylaşılmaya başlanmıştır. Site ayrıca, genel kamuoyuna yönelik ekonomi eğitimine yönelik multimedya içerikler de içermektedir. Herkes İçin Ekonomi mikrositesine <http://herkesicin.tcmb.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

Kaynakça:

Goel, I. ve Khanna, S.R. (2013). Financial Education as Tool to Achieve Financial Literacy. Eastern Academic Forum. 338-345. <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201309/2013jrgjgc314e8.pdf>

Hall, K. (25 Ağustos 2008), The Importance of Financial Literacy. Conference on Deepening Financial Capacity in the Pacific Region, Sidney, <http://www.rba.gov.au/publications/bulletin/2008/sep/pdf/bu-0908-3.pdf>

Hastings, J.S. Madrian, B.C. ve Skimmyhom, W.L. (2012). "Financial Literacy, Financial Education and Economic Outcomes". National Bureau of Economic Research Çalışma Tebliği No. 18412. <http://www.nber.org/papers/w18412.pdf>

Hilgert, M. ve Hogarth, J.M. (Temmuz 2003). Household Financial Management: The Connection between

Knowledge and Behavior. Federal Reserve Bulletin, Temmuz 2003, 309-322. <http://www.federalreserve.gov/pubs/bulletin/2003/0703lead.pdf>

Jappeli, T. ve Padula, M. (2011). "Investment in Financial Literacy and Saving Decisions". Center for Studies in Economics and Finance Çalışma Tebliği No. 272, <http://www.csef.it/WP/wp272.pdf>

Karataş, Çiğdem (2017). "Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme", TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Mayıs 2017.

Lusardi, A. ve Mitchell, O. (2011). "Financial Literacy around the World: An Overview", NBER Çalışma Tebliği No:17107. <http://www.nber.org/papers/w17107.pdf>

Lewis, S. ve Messy, F. (2012). "Financial Education, Savings and

Investments: An Overview". OECD Çalışma Tebliği No. 22. <http://dx.doi.org/10.1787/5k94gxrw760v-en>.

Morgan, P. ve Pontines, V. (2014). "Financial Stability and Financial Inclusion", Asian Development Bank Institute Çalışma Tebliği No: 488. 1-6. <http://www.adbi.org/working-paper/2014/07/07/6353.financial.stability.inclusion/>

OECD. (2005). Improving Financial Literacy. Paris.

OECD. (2009). The Case for Financial Literacy in Developing Countries. Paris.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2015). Finansal İstikrar. Ankara.

Widdowson D. ve Hailwood K. (Haziran 2007). "Financial Literacy and Its Role in Promoting a Sound Financial System". Reserve Bank of New Zealand Bulletin, Vol. 70, No. 2, 37-47.

Kısa Kısa...

EVDS | Anasayfa

Rapor Sayfaları

- Banka ve Kredi Kartı İstatistikleri
- Beklenti Anketi
- Dış Borç
- Finansal Kesim Dışındaki Firmaların Döviz Varlık ve Yükümlülükleri
- Haftalık Menkul Kıymet İstatistikleri
- Hedonik Konut Fiyat Endeksi
- Kısa Vadeli Dış Borç Stoku
- Kredi Faiz Oranları
- Mevduat Faiz Oranları

Elektronik Veri Dağıtım Sistemi

KURLAR

PİYASA VERİLERİ

YENİ "ELEKTRONİK VERİ DAĞITIM SİSTEMİ" (EVDS) KULLANIMA AÇILDI

Bankamızda, 1993 yılında uygulamaya konulan ve günümüze kadar birçok kez teknolojik gelişmeye uyum sağlama çalışmaları geçiren EVDS 20 Ekim 2017 tarihinden itibaren yeni bir kimlik kazandı.

Yeni EVDS 16 konu başlığı, 315 veri grubu ve yaklaşık 25.000 zaman serisi ile kullanıma açıldı. Yeni EVDS'nin tasarlanması sürecinde, sunduğu mevcut hizmetlerin devam ettirilmesinin yanı sıra, yapılan memnuniyet anketlerinde kullanıcıların belirttiği ihtiyaçlar göz önüne alınarak, yeni özelliklerin eklenmesi hedeflendi.

Yeni EVDS'de kullanıcıların, EVDS içeriğinden dinamik rapor ve grafikler oluşturabilmesi; dinamik raporlamada, kullanıcının rapor sürecine katılabilmesi ve kendi istekleri doğrultusunda tablo ve grafikler üzerinde görsellik ve içerik değişiklikleri yapabilmesi amaçlandı.

Yeni EVDS'nin Sunduğu Hizmetler:

- Her zaman serisi için 8 ayrı formül seçeneği
- Dinamik tablo ve grafik gösterimi
- Verilerde format ve frekans değiştirme
- Kullanıcıya özel açılış sayfası
- Kişiselleştirilebilen, saklanabilen ve paylaşılabilen rapor sayfaları (dashboards)
- Konum içeren veri grupları için dinamik haritalı gösterim
- "Son Güncellenen" ve "Sık Kullanılan" Seriler
- Abonelik ile veriye hızlı ulaşım
- Kullanımı anlatan yardım videoları
- Görme ve işitme engelli kişilere özel yardım dokümanları
- Mobil uygulama ile her an erişim (yapım aşamasında)
- REST Web Servis olanağı

Yayın Kurulu

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü:
Hakan Atasoy

Yayın Kurulu:
Canan Binal Yılmaz, Sevgi Serpil
Atalay Güven, Çiğdem Karataş,
Feriha Bulut, Merve Bozkurt,
Özge Kalmış

Türkiye Cumhuriyet Merkez
Bankası
İletişim ve Dış İlişkiler Genel
Müdürlüğü
Anafartalar Mah. İstiklal Cad.
No: 10 06050 Ulus Altındağ
Ankara
TCMB'nin ücretsiz yayınıdır.

Sayı: 48 / Aralık 2017

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından üç ayda bir yayımlanmaktadır.

Sosyal Medya

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- @Merkez_Bankasi / CentralBank_TR / @TCMBBlog
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- TCMerkezBankasi
- Merkez_Bankasi

MERKEZİN GÜNCEŚİ